

სოფ. სომინას ეკ. მღვ. ჰეტრე ჩარგეიშვილი; შო-
 რაზნის მარხის, სოფ. თუზის ეკლ. მღვ. ბესარიონ
 ყიფშიძე; სუსუმის ეპარ., სამურზუყანოს უბნის სოფ.
 გუდავის ეკლ. მღვ. მათე ხორაბაძე; გურჯა-სამეგრელოს
 ეპარ., შუა ამალეების იოანე ნათლის-მცემლის ეკლ.
 მღვ. ქრისტეფორე დოლიძე; იმავე ეპარ., რეტოფის
 მთავარ-ანგელოზის ეკლ. მღვ. მამანტა ქენია; იმავე
 ეპარ., ნიბათის წმ. გიორგის ეკ. მღვ. იოანე ჯორ-
 ბენაძე; დ) კამილაკით—ქართლის ეპარ., ბაქოს ნი-
 კოლოზის საკრ. ტაძრის დეკ. ალექსანდრე იუნიცი;
 იმავე ეპარ., ქ. თბილისის გუგის ალექსანდრე ნეკელის
 ეკლ. მღვ. კეგნი ზეგრევი; სჯულის მასწავლებელი
 თბილისის რეალური სასწავლ. მღვ. გიორგი ჩეტიკინი;
 თბილ. სასულ. სემინარიის ეკლ. მღვ. დავით ბერძენოვი;
 ქართლის ეპარ., ქ. თბილისის, კალაუბნის ღვთ.-მშობ.
 ეკლ. მღვ. მათე მანსელიძე; იმავე ეპარქიის, ქ. თბი-
 ლისის ეკატერინეს ეკლ. მღვ. ილია ბერიძე; იმავე ეპარ.,
 თბილ. მარხის, სოფ. გლდანის ეკლ. მღვ. ანტონ
 ჩიქოვანი; იმავე ეპარ., დუშეთის მარხის მცხეთის ათ-
 თარმეტთა მონასტრის საკრებულო ტაძრის მღვ. ჰეტრე
 ბორისოვი; იმავე ეპარ., ქ. გორის, ღვთ.-მშობ. ეკლ.
 მღვ. თემა ხაჩნოვი; იმავე ეპარ., გორის მარხის,
 სოფ. იტრიის ეკლ. მღვ. დიმიტრი ტატივი; იმავე
 ეპარ., გორის მარხის სოფ. მეტეხის ეკლ. მღვდელი
 გრიგორი რუსივი; იმავე ეპარ., გორის მარხის, სოფ.
 ქვემო-ტალის ეკლ. მღვ. ვასილი პარკაძე; იმავე ეპარ.
 გორის მარხის სოფ. ბეკმაძის ეკლ. მღვ. გრიგორი
 შველოხოვი; იმავე ეპარ., თელავის მარხის, ძველი
 გაგაზის სოფ. ეკლ. მღვ. აზარია მირიანოვი; იმავე
 ეპარ., თელავის მარხის, სოფ. ატაზანის ეკლ. მღვ.
 გიორგი მრეწლოვი; იმავე ეპარ., თელავის მარხის,
 სოფ. ივალთას ეკლ. მღვ. ეკთიმე ნიკოლაევი; იმერეთის
 ეპარ., შორაპნის მარხის, სოფ. ღარსხევის ეკლ. მღვ.
 კვიციანი ვეფხვაძე; იმავე ეპარ., შორაპნის მარხის,
 სოფ. იანგისის ეკლ. მღვ. იოსებ შერეთილი; ქუთ.
 მარხის სოფ. გულაშის ეკლ. მღვ. იოსებ კანდელაკი;
 იმავე მარხის, სოფ. უჩხეთის ეკლ. მღვ. გრიგორი
 ყვიცარიძე; იმავე მარხის სოფ. საყულისა ეკლ. მღვ.
 ზაქარია სენაძე; იმავე მარხის, ახალ-განიის წმ.
 გიორგის ეკლ. მღვ. გრიგორი ოდილაძე; ვლადი-
 კავკასის ეპარ., თერგის სათემოს ზოდგორხის სტანიცის
 მღვ. სიმონ პოკატელოვი; გურჯა-სამეგრელოს ეპარ.,
 ჭყვიშის ღვთის-მშობლის ეკლ. მღვ. ჰეტრე დავითუ-
 ლიანი; იმავე ეპარ. ახალთაშის წმ. ნიკოლოზის ეკლ.

მღვ. ეგნატე ტატარიშვილი; იმავე ეპარ. ლეკთსამის
 ამალეების ეკლ. მღვ. კონსტანტინე ბერიძე; იმავე
 ეპარ. ეწერ-თერგის წმ. კიხლე და ივლიტეს ეკლ.
 მღვ. იოანე ქანტურია; იმავე ეპარ. გუტუხის წმ. გი-
 ორგის ეკლ. მღვ. გრიგორი შაქარიშვილი; იმავე ეპარ.
 შემოქმედის წმ. გიორგ. ეკლ. მღვ. ანტონ გალოგრი;
 დ) უწმ. სინოდის ლოცვა-კურთხევით—გრამატიოთ—
 ქართლის ეპარ. ქ. ქუთაისის კათედრის, ალექსანდრე ნეკე-
 ლის სობორის დეკ. მისიელ მინაროვი; ე) უწმიდესი
 სინოდის ლოცვა-კურთხევით—უგრამატოთ — იმავე
 ეპარ. ბაქოს ნიკოლოზის სობორის მღვ. ბიძანა გაპა-
 რაძე; იმავე ეპარ., თელავის მარხის ვარდისუბნის ეკლ.
 მღვ. ზაქარია მთავარელოვი; იმავე ეპარ., თელავის
 მარხის სოფ. ახალ-გაგაზის მღვ. ბარტლომე იანქოვი;
 იმავე ეპარქიის ქ. თბილისის ჯვარის ეკლ. ექსარქოსის
 კარის კანდელავის თანამეძვე, მღვდელ-მონაზონი ზო-
 ტიკი; გურჯა-სამეგრელოს ეპარქიის, ატალოს მც-
 ხორის ეკლ. მღვ. გაიოზ დიმიტარაშვილი; იმავე
 ეპარქიის, მახაშის წმ. მმ. გვირიგა და ივლიტეს ეკლ.
 მღვ. იოანე თაგვაძე; იმავე ეპარქიის ზენას იოანე
 ნათლის-მცემლის ეკლ. მღვ. კახაელ შელოა; იმავე
 ეპარქიის გარის-კურხის წმ. გიორგის ეკლ. მღვ. იესე
 მახარაძე; საზინადარი მარტვილის შირველი ვლასის მი-
 ძანების მონასტრისა, მღვდელ მონაზონი სოფორნი.

უწმიდესი სინოდის დადგენილობით 10 ივნი-
 სიდან 1890 წ. № 585 იმერეთის ეპარქიაში დაჯალ-
 დოებულ იქმნენ ყოვლად სამღვდლო იმერ. ეპისკ.
 ვაბრიელის მიერ წარჩინებული და სახარებლო სამსა-
 ხურისათვის სკუფიით:

ბლაღოჩინნი მღვდელნი: ერმალოზ კან-
 დელავა, ნესტორ შვანგიჩაძე, დავით საჩხაძე, მა-
 ხილ სსიტაძე და ივლიანი ახესაძე.

მღვდლები: სპირიდონ ჯუღელი, მაქსიმე გოგ-
 რაჩიანი, იოსებ ტაბატაძე, ლენტორ წყეთელი, სპი-
 რიდონ ახუაძე, გრიგორი ნანუკვი, ბესარიონ
 შეყვილაძე, რომანოზ გოგაძე, პორფირე გავილაძე.

ნაბედრენიკით: მღვდელი პლატონ ტავაძე, ანდრია
 მესხიანი, რომანოზ დეკანოსიძე, არჩილ
 მსკიძე, ილარიონ გოგაძე, ანტონ გონაძე.

მშვენიერი

მე ვარ მწყენსი კეთილი: მწყენსან კეთილმან სული თვის დაქსდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

შინაარსი. ოფიც. განყოფ. უმაღლესი ბრძანებანი. — უწმიდესი სინოდის განჩინებანი სასულიერო პირთა დაჯილდოებაზე.

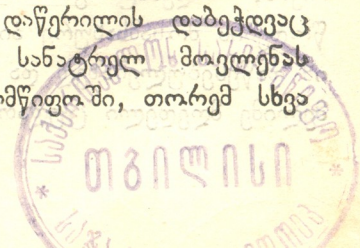
სალიტერატურა განყოფილება: საერო ყურნალ-გაზეთების მსჯელობა საეკლესიო და სასულიერო საქმეების შესახებ, ჩვენი სასულიერო სემინარიები და ახალგაზდა სემინარიელების მღვდლად კურთხევა. — მწარე თქვრები. — საეკლესიო სამრევლო სკოლების მდგომარეობა რაჭაში. — საისტორიო მასალა. — ანდრია პირველ-წოდებული (ისტორიული პოემა). — ახალი ამბები და შენიშვნები.

სასკლამძღვანელო და საყურადღებო ცნობათა განყოფილება: დარიგება მხედველობის შენახვასა და თვალების მოვლაზე. — საექვო კითხვების განმარტება.

საერო ყურნალ-გაზეთების მსჯელობა საეკლესიო და სასულიერო საქმეების შესახებ. ჩვენი სასულიერო სემინარიები და ახალგაზდა სემინარიელების მღვდლად კურთხევა.

ღღეს სასულიერო ყურნალ-გაზეთებში ბევრი მშენიერი სტატიები იწერება ყველა წოდების საყურადღებოდ, მაგრამ ამ სტატიებს მარტო სამღვდლოება კითხულობს. სამწუხაროდ, ჩვენს საზოგადოებაში მიღებულია ერთი ცუდი ჩვეულება: სასუ-

ლიერო წოდება კითხულობს სასულიერო გამოცემათა და საერო წოდება — საერო გამოცემათა. ზოგიერთ საერო ყურნალ-გაზეთებს სათაკილოდ მიანიათ სამღვდლოებაზე და საეკლესიო საგნებზე ხმის ამოღება. საერო წოდებაში, მართალია, ბევრი არ მოიპოვება ისეთი პირი, რომელმაც შეიძლოს საეკლესიო საგნებზე გავებით წერა, მაგრამ უფრო სამწუხარო ის არის, რომ საერო ყურნალ-გაზეთების რედაქტორებს სასულიერო პირთაგან დაწერილის დაბეჭდვაც ეთაკილებათ. ამისთანა არა სანატრელ მოვლენას ეხედეთ მარტო ჩვენს სახელმწიფოში, თორემ სხვა

სახელმწიფოებში, განსაკუთრებით საფრანგეთში და ინგლისში, დიდის სიამოვნებით ბეჭდვენ საეკლესიო და სასულიერო საგნების შესახებ სტატიებს და საზოგადოებასაც სახალისოდ მიაჩნია ამ სტატიების წაკითხვა. დღემდის ჩვენში შესაძლებლად მიაჩნიათ მხოლოდ ლანძღვა-გინება ბეჭდონ სამღვდელთაზე. ზოგჯერ სტაროსტების და მედავითნეთა დანიშნას გადმობეჭდენ სასულიერო ჟურნალებიდან, რომ ამით გამოხატონ თავიანთი თანაგრძობა ამ გამოცემათაში. მაგრამ, მაღლობა ღმერთს, რომ ზოგიერთი რუსული ჟურნალ-გაზეთები არ ბაძვენ ამ საქმეში ჩვენს «ივერია»-ს. ამ ჟურნალ-გაზეთებმა მამამოიღეს სამღვდელთა და საეკლესიო საგნებზე ისინი მარტო ლანძღვა-გინებას კი არ ბეჭდვენ სამღვდელთაზე. არა, ეს ჟურნალ-გაზეთები საქმეს აქებენ და საძაგს აუგებენ და ამავე დროს რჩევას იძლევიან, რომ ცუდი წეს-წყობილება მოისპოს. «Русский Вѣстникъ»-ის ამა წლის ერთ ნომერში—ჩვენ წაიკითხეთ რამოდენიმე საყურადღებო წერილები ჩვენი სამღვდელთა შესახებ. ეს სტატიები დაწერილი არიან სასულიერო პირთაგან, ჩვენ დაწამებული ვართ, რომ ამ ჟურნალის ყველა ხელის მომწერნი დიდის ხალისით წაიკითხავენ ამ წერილებს, რომლებშიაც მშვენიერად არის აწერილი, თუ როგორი შემცდარი აზრი აქვს შედგენილი საზოგადოებას სამღვდელთა რიგთანობაზე და როგორ სცდება იგი მსჯელობის დროს სასულიერო საგნების შესახებ. ცხადია არის დასურათებული ამ წერილებში, თუ ერთისათვის საყვარელი და პატივცემული მღვდელი როგორი საზარელი და ცუდია მეორესთვის.

ბრასოდეს საწყენი არ არის ერთი-ორი სამღვდელი პირის ცუდი საქციელის განკიცხვა და გამაზმარაება, თუ ამავე დროს ათი და ოცი პირის კეთილი საქციელი და მოღვაწეობა არ ითვლება და არ იფარება. ვინ არის იმის წინააღმდეგი, რომ საძაგი იხაგოს, მაგრამ დიდი უსამართლოება არის, როდესაც ერთი საძაგი კაცის ქცევით ასი კაცი ილანძღება...

შველაზედ სამწუხარო კიდევ ის არის, ჩვენი აზრით, რომ ჩვენი საზოგადოება დიდ უფიცობას იჩენს, როდესაც იგი რომელიმე დაწესებულებისა და წოდების მოსამსახურე პირთა საქციელით სჯის თვით იმ დაწესებულებაზედ და წოდებაზედ. ესტყვით, რომელიმე მღვდელი ცუდათ იქცევა, რა შუაშია აქ

ეკლესია, ანუ სარწმუნოება? ესტყვით წყაროში მშვენიერი წყალი სღვას, მაგრამ ჭურჭელი, რომლითაც ამ წყაროდგან წყალი ამოგვაქვს, მყარია. ნუ თუ უფლება გვაქვს, ესტყვათ, რომ თვითონ ის წყარო არ ვარკავ? ამ წყაროს წყალი მშვენიერი იქნება, ოღონდ ის მყარია ჭურჭელი უნდა გამოვსცვალოთ. ბევრი დაწესებულება არის ხალხის საკეთილ-დღეოდ დაარსებული, მაგრამ დღეს ეს დაწესებულებანი მათში მოსამსახურე პირთა წყლობით ხალხის გასაკოტრებლად შექნილან. აქ დამნაშავენი არიან ამ დაწესებულებაში მოსამსახურე პირნი და არა თვით ეს დაწესებულებანი. დღეს მრავალი მგალითია, რომ რომელიმე მღვდელზედ უკაყაფილო პირი ხელს იღებს ეკლესიასა და სარწმუნოებაზედაც. ესეთი მოვლენა შენიშნულია რუსეთში, სადაც მწვალებელთა რიცხვი დღითი-დღე მატულობს.

ამ ჟურნალის ერთი სტატია შეეხება ჩვენს სასულიერო სემინარიებს და უნდა ესტყვათ, რომ ეს სტატია მეტად საყურადღებო და შესანიშნავია ბევრის მხრით. ავტორი მოგვითხრობს, რომ ესლანდელი სემინარიები ვერ ასრულებენ თავიანთ დანიშნულებას და ვერ ასრულებენ არა მითამ, რომ სემინარიები ცუდი დაწესებულებანი იყვენ. არა, ვერ ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას ამ დაწესებულებათა მეუფროსეთა და გამგეველ პირთა წყლობითო. ზოგიერთი სემინარიების მეუფროსენი და გამგეველნი მარტო ფორმალურად ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას და მისი დარდი არა აქვსთ, თუ რამდენად ამზადებენ თავიანთ მოწაფეებს სამღვდელთა. ზოგნი მათგანი ფიქრობენ, რომ მარტო ფაცხელა დისციპლანა, მორჩილება და სისასტაკეა საჭარო მოწაფის რაგინად აღზრდისათვისო. ზოგი მათგანი ისე უკულოდ და ორპირულად იქცევა, რომ ყოველივე ამებს ცხადია ამჩნევენ მოწაფეებო. ყველაზედ უფრო საყურადღებო და საგულისხმო მოსაზრება არის გამოთქმული ამ წერილში ახალგაზდა სემინარიელების მღვდლად კურთხევის შესახებ. შემდეგ ნომერში ჩვენ დავბეჭდავთ ამ საგნის შესახებ როგორც ამ წერილის აზრს, ისე ჩვენსას.

დკ. დ. ღამბაშიძე.

მ წ უ მ მ ს ი

როდესაც ავიხნე მოუფლის კაცს იმერეთში, ყველანი ცდილობენ ავადმოუფს თვალი მოარიდონ და არ შეხედონ, რადგან ფიქრობენ, რომ ეს სენი კაცს შეხედვით გადაეღებო. რამდენად მართალია ეს ჩვეულება, ამის გამოცნობა მკათხელებსათვის მიგინდვია. მაგრამ იმერეთის თავად-აზნაურთა საქციელი და მოქმედება საადგილ-მამულთა ბანკის ყრილობების დროს სწორეთ ნამდვილად გადაედო თბილისის ბანკის დამაარსებელ თავად-აზნაურებსაც. გაზეთმა «ივერიამ» სწორეთ კარგი მასალა იშოვნა ადგილობრივ ბანკის დამაფუძნებელ წევრთა წლებადელი კრებით. როგორც მოწინავე სტატია ამ გაზეთისა, ისე გასართობი და სხვა მისი განყოფილება მარტო იმითი არის ავსილი, თუ როგორ გაბედა თ. ი. მაჩაბელმა ბ. ილიაზე ხმის ამოდება. „მაჩაბელმა პარტია შეადგინაო, გაიძახის «ივერია», მაჩაბელმა საქმე გააფუჭაო და ამიტომ იგი ღირსია ჩამოხრჩობისო და სხვა». იმ დროსაც მოვესწრებით, როცა «ივერია» ისეთ რამეებსაც დასწამებს ბ. მაჩაბელს, რაც მას არც კი მოსიზმრებია. გავიგეთ, ბატონებო, რომ ილია გენიოსია, ბანკის კარგი მმართველი და ანგარიშის ზედმიწევნით მცოდნე, მაგრამ რომის პაპობას ვერ დაიჩემებს. ვაი იმ საზოგადოების ბრალი, რომელსაც ერთი კაცის მეტი არ გააჩნია. ნუ თუ ასე დაიღუპა საქართველო, რომ ბ. ილიას მეტს არავის არ შეუძლია ბანკის მმართვა და სხვა-და-სხვა დაწესებულებებში თავსმჯდომარეობა? თუ, მართლა, ეს ასეა, სწორედ სატირალი ყოფილა ჩვენი მდგომარეობა. ყველას თავს ვანებებთ, მაგრამ „ივერიის“ ფურცლებზედ გამოსული მწერლები—ჩიორაები და სხვანი, რომელნიც ბ. ილიას დაფარვას სცდილობენ, მოგვაგონებენ იმ ვეკილს, რომელმაც თავის მარწმუნებელის დასაცავად და გასაპართლებლად შემდეგი სიტყვა: «ბბ. მსაჯულნო! გთხოვთ ჩემი მარწმუნებელი გამართლოთ. მართალია, იმან ექვსი შაური მოიპარა კამოდიდგან, მაგრამ ეს ქურდობა გამოიწვია ჩემი მარწმუნებელის უკიდურესმა სიღარიბემ, მას არ ჰქონდა პურის სასყიდელი ფული. მან ამ მოპარული ფულით იყიდა პური და ამ სახით თავი დაახწია სიკვდილს.

ამას ისიც აშკარად ამტკიცებს, რომ იმ კამოდში ცხრა მომგებიანი ბილეთი იყო, ხუთასი მანეთის ოქრო და სამაჯურები, ორასი თუმნის ვეცხლის ავეჯეულობა და მათთვის ჩემს მარწმუნებელს ხელიც არ უხია». როცა ვეკილმა სიტყვა გაათავა, ბრალდებულმა ტირილი მორთო. „ბბ. მსაჯულნო, სიტყვა ვეკილმა, შეიბრალებთ ეს საცოდავი ბრალდებული, ყურადღება მიაქციეთ მის ტირილს და ვაებას». მსაჯულებმა გამოკითხეს ბრალდებულს, თუ რად სტირის იგი. ბრალდებულმა მტირალის ხმით წარმოსთქვა: მე ის მატირებს, ბბ. მსაჯულნო, რომ იმ კამოდში, საიდგანაც მე ექვსი შაური ამოვიღე, აძლენი ძვირფასი ნივთები ყოფილა, და მე კი ექვსი შაურის მეტი ვერ ვნახე, თორემ რომ მცოდნოდა, იმ კამოდში იძლენი ძვირფასი ნივთი იყო, რაღას გავუშვებდი... ვაიმე, რომ მათ ვერ მივაგენი».

რა საჭიროა, რომ ვილაცავები ილიას მაგიერ პასუხს იძლევიან «ივერიის» ფურცლებზედ? ნუ თუ თვითონ ბ. ილია ვერ გასცემს ხმას თ. ი. მაჩაბელს? ნუ თუ ჩვენი საზოგადოება ისე ყრუა, რომ „ივერიის“ თანამშრომლების დაუხმარებლად და განუძარტებლად არ შეუძლიათ გაიგონ, მართალს ამბობს და სწერს ბ. მაჩაბელი, თუ ტყუილს? თუ ვინმე ამას ფიქრობს, ძლიერ მოტყუებული ყოფილა!

«ივერია» სწერს: კრებამ დილას სთხოვა თავსმჯდომარეობა, მაგრამ მან უარი განაცხადა, საღამოს სთხოვა კიდევ, მაგრამ მან მაინც უარი განაცხადა. ბოლოს მესამედ მთელმა კრებამ და მოთავეკაცებმა სთხოვეს და ძლიერს დათანხმდა». ნუ თუ საზოგადოების კრებას არ ესმის, რომ რაიმე თანამდებობაზე კაცის დანიშვნა მის უნებურად, სასარგებლოდ არ დარჩება საქმისათვის?!.. მაგრამ ზოგიერთი ახირებული ხასიათის მექონე პირნი ამას არ დაიჯერებენ და ამიტომ საჭიროდ ვრაცხთ ფაქტით დაეამტკიცოთ ეს. აი ფაქტიც: ერთ კრებაზე კრების ერთმა წევრმა მიმართა თავსმჯდომარეს შემდეგი სიტყვით: «ბ. თავსმჯდომარე, გთხოვთ შეგეცატოზინოთ, თუ რა მოიქმედა სამოსწავლებლო გამგეობამ იმ კითხვის შესახებ, რომელიც წარსულს წელში აღვადგინეთ ჩვენს კრებაში ჩვენი სააზნაურო სკოლის რიგინად მოწყობისა და მისი პროგრამის შეცვლის შესახებ?

გამგეობის წევრი. ჩვენ ბევრჯერ გექონდა ამ კითხვის შესახებ მსჯელობა, მაგრამ ბოლოს გადავწყვიტეთ, რომ სკოლის პროგრამმა ისევე შეუცვლელად დარჩენილიყო.

თავსმჯდომარე. ღმერთი, სჯული, გეფიცებით ყველაფერს, რომ ამ კითხვის შესახებ არავითარი მსჯელობა არ გექონია, მხოლოდ ესაა გაგვასხენდა ეს კითხვა.

გამგეობის მეორე წევრი. ბატონებო, არ დაიჯეროთ, ყოველივე ეს ტყუილია, მაგ საგანზე ჩვენ ბევრი მსჯელობა გექონდა.

თავსმჯდომარე. ყოველ სსლომაზე თავსმჯდომარედ ვიყავი ხოლმე, მაგრამ მაგ კითხვის შესახებ არასოდეს ლაპარაკი და მსჯელობა არ ყოფილა. წევრებმა, შეიძლება, ბულგარის ტყენის დროს, სთქვეს ორიოდ სიტყვა ამ კითხვის შესახებ, თორემ კრებაზე, გეფიცებით პატიოსნებას, არავითარი მსჯელობა არ ყოფილა.

ერთი წევრი კრებისა. ეს კითხვა, საჭიროა, ესაა დაბოლოვდეს. ესაა მაინც ვიქონიოთ მსჯელობა ამ საგანზე, თუ დღემდის არა გაკეთებულა რა.

რამდენიმე ხმა. ესაა დრო აღარ არის. შუალამეა, ძილი გეძლევს. სამერმისოდ გადაიდვას. რასაც ვაკეთებთ უფულოდ, ისიც დიდია. ზოგი ჩვენმა ჩამომავლობამ გააკეთოს...

კრება დაიშალა. სასწავლებლის გამგეობის წევრთა აღრჩევას შეუდგნენ მეორე დღეს. ვინც აირჩიეს, მათი ვინაობა გამოცხადებული იყო გაზეთში (იხილეთ «Кавказь»-ი № 130 1892 წ.

ჩვენის აზრით, აქ განმარტება სრულებით საჭირო არ არის... ეს ფაქტი მშვენიერად ამტკიცებს, რომ ჩვენ გეყვარს სიტყვა და საქმე კი გვეზარება. გამჭრიახობა გეგმინევა მარტო ბანკოს თამაშობაში, ფულის ხარჯვადულანგვაში და პრანჭობაში. საქმის გაკეთებაში კი უსუსურნი და სუსტნი ვართ. რამდენი ლამე ექნებათ გათენებული ამ სასწავლებლის გამგეობის წევრთ ბანკოს თამაშობაში და შეიძლება ორი ლამე ერთი ერთმანეთზედ მიბმული არ ეძინათ ხოლმე და ერთი წლის განმამავლობაში ორი საათი დრო ვერ იშოვეს ამისთანა საჭირო კითხვაზე მოსალაპარაკებლად. მახლას, საზოგადოების მოთავენო! შთამამავლობა, იმედია, თუ დარჩა ვინმე კიდევ, მშვენიერ ძეგლს დაუდგამს ამ კომიტეტის გამჭრიახე წევრებს და ზედ წააწერს: «უკაცრუად, აზნაურთაგან, დადგენილი კითხვა, სასწავლებლის შესახებ, რომლის ხარჯი ყოველ წლობით 30000 მანეთზედ მეტი არის, დაგვაიწყდა ჩვენ სასწავლებლის გამგეობის წევრებს, რომელნიც ვმსახურებდით საწმუნებებით და ერთგუ-

ლებით 1891¹/₂ წელში და მეორე წლის კრებაზედ გაგვასხენეს, მაგრამ ვერც მაშინ გაეთავეთ, რადგან ძილი გეძლევდა და შთამამავლობას დაუტყვევთ და მათ გადასწყვიტონ, როგორც უნდათ».

* * *

ჩვენს საზოგადოებას, რაც დრო მიდის, თან-და-თან ემჩნევა შევნებულობა! ამერიკელების აზრი: ერთი ყველასთვის და ყველა ერთისათვის, აქ შეაჩვენეს და ყველანი ზრუნავენ თავის თავზედ. «თუ მე არ ვიქნები, ქვა ქვაზედაც ნუ დარჩენილაო». ამ მიმართულებიდან ლტოლვილება განსაკუთრებით ემჩნევათ ბანკში მოსამსახურეთ. დღემდის მარტო შაგირდების მრავალი გაკვეთილებისა გამა დალაღვასა და დაქანცვაზედ იყო ლაპარაკი გაზეთებში, დღეს კი თბილისის ბანკის სამმართველომ, როგორც ამბობენ, აღადგინა კითხვა ბანკში მოსამსახურეთა დალაღვასა და დაქანცვაზედ. გეიკერს, რომ კრებამ არ შეიწყინა ამისთანა წინადადება და ბანკის მოსამსახურე პირთარ მოუმატა ჯამაგირები და არ შეუმოკლა მათ სამსახურის დრო! ბატონებო, მიხედეთ თქვენს ღმერთს! ვე კაცები მთელი ლამე კარტის თამაშობაში არიან ვართულონი, ძილი აღარა აქვსთ და მოსვენება. მხოლოდ გათენებისას, ექვს-შვიდ საათზედ წებთან დასაძინებლად, — და როგორ შეიძლებენ ისინი დილის 9 ს. ბანკში მისვლას. ჭეშმარიტად დაიქანცნენ და დაილაღნენ! კმარა საათნახევეარს სამსახური. იქნება ორი-სამი ათასი მანეთი ჯამაგირი დიდათ მიგანჩიათ? ხშირად მოხდება, რომ 500 მ. ერთ ლამეს კარტში წააგონ და თქვენ გგონიათ, რომ 2000 მ. ყოლისფრად გყოფათ?!...

საეკლესიო-სამრევლო სკოლების მდგომარეობა რაჭაში.

სამრევლო სკოლების საქმე, სამწუხაროდ, ძლიერ ნელის ნაბიჯით მიდის ჩვენს რაჭაში, სადაც ამგვარი სკოლების გამწავლება მეტად სანატრელია, რადგან ამ სკოლების გამწავლებას და მოკიდებული ჩვენი ხალხის კეთილდღეობის წინ წაწევა. დღეს რომ ჩვენს ხალხს შავი თეთრისაგან გერ გაურჩევა, ამ სკოლების შემწეობით, ასეა მოზარდა თაობა ისწავლის წარკითხვას და ბევრ ღრდ ჩვეულებას მოიშლის. მართალია, ჩვენი მღვდლები ცდილობენ, რომ ხალხს მანებელი

ჩვეულება მოაშლეინონ და რაც მათთვის სასარგებლოა, ის ჩაგონონ და გამოიყვანონ ხალხი სიბნელეაგან. მაგრამ რას გაწეობ, როდესაც კაცს პატარაობიდანვე მტრულად გახედობა სულსა და გულში ეს მისთვის მანებელი მიდრეკილება და, რომდენიც უნდა ეჩინონ, ბერს ვერას შეაგონებ. ესაა პატარას - სკოლის უმაწვილს მივრთ ის დაწიგება, რა დაწიგებასაც მის უფროსს ამეკადით, თქვენ დაწმუნდებით, რომ მისი ათის თავი სიტყვაც არ დაგჭირდებათ უმაწვილის შესაგონებლად. ეს მე გამოვდივებით ვიცი, რადგან რდისმე მერ მქონდა სამკველ სკოლას და თერძმეტის წლის განმავალბაში კარგად შევისწავლე უმაწვილების ხასიათი. უმაწვილები ჩხვილი გულისხანი არიან, მათ გულში კიდევ არ არის მათი მოზობლების ზოგიერთი მანებელი ჩვეულება დრმად გამჯდაჩი, ამიტომ ცოტა შრომა სჭირია კაცს მათ შესაგონებლად. დღეს მადლობა დმერთს ამას მანგდენ მამა მღვდლები და სოფლებში თავის მტრე შემოსავლით ხსნიან სკოლებს. ერთი ამისთანა სკოლა წარსულს წელში გახსნა სადმელის საზოგადოებაში მეორე სადმელის მღვდელმა მ. ზორთიკე კერესელიძემ, რომელიც სახალხო სკოლების დაარსებამდ მასწავლებლად იყო ერთ სახალხო სკოლაში მღვდლად გურთსევაშდის და როდესაც სამღვდლო ხარისხით შეიმოსა, მამინ სჯულის მასწავლებლად. ამიტომ მან, რასაკვირველია, კარგად იცოდა, თუ რა სასარგებლოა სკოლა ხალხისათვის. ამიტომ მან თავის საგუთარჩ ხარჯით ალაშენა სკოლისა და მასწავლებლისათვის სახლი. თავისივე ხარჯით მოიზოვა სკოლისათვის საჭირო ნივთები და თვითონვე მიიღო თავის თავზე მასწავლებლობა. მაგრამ მ. კერესელიძეს ძლიერ გაუძნელეს ადგილობრივი მარჩის სამოსწავლო რჩევის წევრებმა ამ სკოლის დაარსება. ხან უთხრეს: მღვდელს მტრდება არა აქვს, რომ სკოლაში ასწავლას, შემდეგ უთხრეს: ამ საქმეში მრევლიც უნდა იღებდეს მონაწილეობას და სხვა. საკვირველია დმერთმანი! კაცი თავის ხარჯით ამისთანა კეთილ საქმეს აკეთებს, თავის ფულს არ ზოგავს საზოგადო საქმისათვის და ნაცვლად განაღვისებისა და შემწეობისა, ხელს უშლიან. მართალია გვიან ხალხს ბერად თუ ცოტად სკოლის სარგებლობას მანგდა, სულთ და გულთ უნდა თავის პატარა შვილები სკოლაში მისცენ მასწავლებლად, მაგრამ ეს უნდა ხალხს მამან, თუ სკოლის სახლი თავისი მოწყობილობით და მასწავლებლებიც მის მხარეული გუოლებ და მათი ჯობიდან არაფერს მოითხოვთ. ამიტომ ხალხისაგან როგორ უნდა მოკითხოვთ, რომ მან მანინ და მანინ სკოლის აღშენებასა და შენახვაში მიიღოს მონაწილეობა უმეტეს მამან, როდესაც ერთი კაცი კისრულობს ამგვარი სკოლის აღშენებას და შენახვას! მღვდელს მტრდება არა აქვს, რომ სკოლაში უმაწვილებს ასწავლას; მღვდელს მ.

ზორთიკე კერესელიძეს ძლიერ მტრე მრევლი ქუას და ის ხმიად არ გასცდება უმაწვილების სწავლებაზე, გარდა ამისა რთხ კლასში სწავლა დამთავრებული მედავითნე ქუას, რომელსაც შეუძლია მოკესმაროს მ. კერესელიძეს და ესეც რომ არ იყოს, ხვესს რაგაში ზოგან ერთი მრევლი მეორეზედ ისრუა დაახლოებული, რომ რა მრევლის მოკლა ერთს მღვდელს შეუძლია და რატომ არ უნდა განადოს მთავრობამ ვალდებულად მანლობელი მღვდელი, რომ იგი ამგვარს შემთხვევაში მოკესმაროს მასწავლებელს მღვდელს მრევლში, როცა უგანახველს დრო არა აქვს.

ამ საზოგადოებაშივე, ს. ზორთიანს ალაშენა ადგილობრივი მღვდელმა თავისივე საგუთრებისაგან სამკველო სკოლისათვის მშენიერი სახლი, რომელშიაც ასს უმაწვილზედ მეტი დაეტევა; მოაწყო სტოლები, სკამები და სხვა, რაც კი საჭიროა სკოლისათვის. მხოლოდ საქმე მასწავლებლის უფლობაზეა შეჩერებული. მღვდელი თხოვლობს ისეთ მედავითნეს, რომელმაც მასწავლებლობაც შეიძლოს, მაგრამ ატერ რთხის-სუთი თთვე გადის და არაფერი მასუნია.

ამ საზოგადოებაში სახალხო სკოლაც არის, მაგრამ სადმელის სამკველო სკოლის გახსნამ ისრე შეამცირია იქ მოსწავლეთა რიცხვი, რომ დღეს რცი თულა იქნება ამ სკოლაში, დანარჩენი სულ სამკველო სკოლაში გადაიდან, სადაც 70 უმაწვილი სწავლობს და თუ ზორთიანშიაც დაიწყო სწავლა, და მოკლეს ხანში, იმედა, დაიწება კიდევ, მამინ სახალხო სკოლაში ერთი მოწაფეც აღარ დარჩება, რადგან ეს სამკველო სკოლები ისეთ დასამხარ ადგილზე არიან გამართულნი, რომ სოფლებებს აქ უფრო ემარჯვებათ უმაწვილების მიუგან და აქ სწავლაც უფრო რიგიანად მიდის, მათუხვევლად ამისა ადგილობრივი პოლიცია ძალს ატანს ამ საზოგადოების გლეხებს, რომ მათ გეგმისაებრ ალაშენონ სახალხო სკოლისათვის ახალი შენობა. ამ სკოლის აღშენებას არ ეყოფა 1500 მანეთი და სრულად უსარგებლო კი იქნება საზოგადოებისათვის, რადგან სკოლის შენობა დარჩება უქმად ასე, როგორც დარჩათ შურის ძალაშიის შენობა. რაც ამ ძალაშიაში ჭინახული ქქონდათ, ფულად აქცეს და შენობას ნახევარ ფასად იმეკიან, მაგრამ არაინ უადულობს. ვგონებ, ამ ახლის სკოლის შენობასაც ეს დღე დაადგეს და ხალხი ტყუილ-უბროლოდ ჩაცვივა ვალში. უმჯობესი იქნებოდა ამ შენობისთვის თავი დაუნებებათ, ვითარცა უსარგებლოსთვის და რაც დღეს საზოგადოებას ხარჯი მოხდის უკველ წლობით მასწავლებლის ჯამაგირზედ და სკოლის შენახვაზედ, ეს ხარჯი კარდაეტანათ შემოდ ნახსენებ რჩს სამკველო სკოლაში. ამას საზოგადოება სიხარულით აღასრულებს, თუ მათი ნება იქნება.

მ. ა. უ—მე.

საისტორიო მასალა.

საა აზხაზეთის კათალიკოზთა (+)

(1389—1796 წ.)

აზხაზეთი 1389—1425. ესე იყო პირველი კათალიკოზი აზხაზეთისა, დადგენილი გიორგი მეფისაგან (ცხოვ. იმერეთ. 183 გვ.). სხვა-და-სხვა წყაროებიდან ამა არსენიმ შეადგინა მოთხრობა (სენაქსარი) წმ. აბიბოს ნეკრესელისა. არსენის დროსვე შეირყა ორმოციოდე წლის განმავლობაში დამოუკიდებლობა აზხაზეთის საკათალიკოზოსი მძლავრებისა გამო ქართლის მეფეთა (ვირგვი, ალექსანდრე და ვახტანგ 1407—1450 წწ.) და ამ ხნის განმავლობაში ისევე მცხეთის კათალიკოზი განაგებდა აზხაზეთის ეკკლესიას.

აზხაზეთის საკათალიკოზო განმტკიცდა იმერეთის სამეფოს განმტკიცებასთან ერთად, სახელდობრ 1464 წლიდან, როდესაც ბაგრატ მეფემ ოსმალთა მომხრეობით დააუძლო ქართლის მეფენი.

აიაკამე. 1464—1486 წ. წინაღ ბედიელ-ცაიშელი, განმგე საკათალიკოსოსი. აზხაზეთის (იმერეთის) ეკკლესიის განცალკევებისათვის დიდად იღუწოდნენ იღუმალ საბერძნეთის სამღვდლონი, რომ ამით დაემტკიცებინათ გავლენა მცხეთის კათალიკოზისა. ბაგრატ მეფის გაძლიერებით ისარგებლა ანტიოქიანურუსალიმელ პატრიარქმა მიხაილმა, მოვიდა ქუთაისში და 1480 წ. ესე იოაკიმე აკურთხა კათალიკოსად აზხაზეთისა, სინარულით შემწყნარებელმა იმერეთის სამღვდლოების სურვილისა — «განდგომად მორჩილებისაგან მცხეთის კათალიკოზისა».

სტეფანე 1487—1516 წ. იხ. სვანეთია, წერილი დ. ბაქრაძისა, 84 გვ.

მალაქია I. 1519—1542 წ. აბაშიძე. ამა მალაქიას წინადადებით ბაგრატ მეფემ განჰყო ლიხთ იმერი სამ საეპისკოპოსოდ, სადროშოდ. გელათის საეპისკოპოსო ამ დროს დაარსდა (ქართ. ცხ. 271 გვ.) 1533 წ. მალაქიამ აკურთხა ხონის ეპისკოპოსი მანოელ მიძეთიმე ამ წელსვე წარვიდა ჯაქეთში და საფასითა გამოიხსნა ვეამი მუნ მოკლულის გურიელისა და მრავალნი ტყვენი.

*) დაწვრილებით ცნობები აზხაზეთის საკათალიკოზოს დაარსებაზედ მოყვანილი გვექმნება „საქართ. ეპაგლეს. მოკლე მიმოხილვაში“.

ეგდემოს I. 1544—1578 წ. ჩხეთის ძე. გარდაიცვალა 1578 წ. ზაფხულში.

ეფთეჰმე I. 1580—1612 წ. საყვარელიძე. აღმწერი საეკკლესიო წიგნთა. ამის ქამს იყო (1605 წ.) კრება «განმართვად წესთა საეკკლესიოთა და ზნეჩვეულებათა».

მალაქია II. 1613—1642 წ. ძე გურიელისა გიორგი II. წინაღ ცაიშელ-ჯუმათელ-ხონელი. იმერეთის მცფე გიორგიმ ეს მალაქია და ლევან აბაშიძე გამოუგზავნა ძღვნით სურამში მღკომს (1615) მიცინვარე შაჰბაზს და სთხოვდა თეიმურაზ და ლუარსაბ მეფეთა შენდობასა და სამეფოთა დაბრუნება, გარნა ამოოდ (ქართ. ცხ. 38 და 197 გვ.) იხ. მშენიერი ადგილი «არჩილიანისა» 65—67 გვ. 3. იოსელ. გამოცემა. მიწის ძერისაგან შემუსრვილი ცაიშის ტაძარი განააზღა 1619 წ. და შეაქმო ტაძრის ხატი. (селезн. руковод. въ позн. Кавказа 66 გვ.)

გრიგოლ I. 1612—1659 წ. ამა გრიგოლმა ამხილა შემწეარის ძაღლის გავზენით დადიანს ლევანს 1640 წ. ტყვეთა განსცილვა მაჰმადიანთადმი. დროთა შლილობისაგან ერთ ქამა სამი იყენენ კათალიკოზნი: ხან ერთი კათალიკოზობდა, ხან მეორე, ხან მესამე.

მაქსიმე I. 1628—1657 წ. მაჭუტაძე. ესე მაქსიმე დადიანმა აღიყენა საკათალიკოზოსა ტახტსა ზედა, ვითარცა ერთგული თვისი 1628 წ., ხოლო გრიგოლ დაამხო. გარნა დროთა შლილობისაგან და ქამთა დაუდგრომელობისა გამო ესე მაქსიმე წარვიდა იერუსალიმს 1640 წ. და დაადგრა მუნ; ხოლო კათალიკოზ იქმნა კვალად გრიგოლ. 1640 წ. 8 თებერვალს მაქსიმემ იწახულა რუსის დესპანნი მოქვის ტაძარში (ელჩინი) და აჩვენა სიწმიდენი: თეთრი ქვის თითის ტარი ლეთისმშობლისა და წმ. სტეფანეს ნაწილნი (переп. груз. ц. съ русс. госуд. LIX გვ.) მაქსიმე მიიტყალა იერუსალიმის ჯვარის მონასტერში, სადაც ახატია კიდევ და მუნვე დაფუდა.

ბესარიონ I. 1647—1656 წ. ცდილობდა თეიმურაზ მეფისა და ლევან დადიანის შერიგებასა, მაგრამ ვერ მოახერხა: ოსმალთა პოლიტიკამ ძირს დასცა ძლიერება იმერ-ამერ მეფეთა და მათგან გათამამებული და თავ-გასული ლევანი საქართველოში პირველობასა ჩემულობდა. (переп. LXI გვ.)

3. ცხვილოელი.

(შემდეგი იქნება).

ანდრია პირველი - წოდებულნი.

ისტორიული პოემა.

(დასასრულია *)

III

სდგას დედოფალი სარკმელთან მუხად და სუფს უკუბებს მას ჭმენვის ალი, რეტ-დასხმულივით გამომტერებულს, გზისკენ უჭირავს მდედვარეს თვალი.

დარბაისლებიც, მის შემხედავი, თანგრძობის ნიშნად სდგანან მდუმარე და მოხუც დედებს, გულ-დამობიერებს ცრემლები სცვივით ღვარად მდუღარე.

გაკლუც-ქაღებიც მკურნალს უცდიან, თუმც არ ელიან მის სასწაულებს, და მარტო მხოლოდ უცხო ტომობა, ცნობის მოკვარეთ უფელავს გულებს.

გარედამ რაღაც უჩვეულო ხმის ხრიალი ისმის, იდება კარი და ულოდნელად მისის დამქაშით სახლში შემოდის ქურუმთ-მთავარი;

ოქრო ქსოვილით ტან-შებურვილი ეყვნებს სხვა-და-სხვა ხმით აჟღერიალებს და უეცრობით შემერთაფლსა კრებულს ის უბრიალებს მრისხანედ თვალებს.

ანბობს: «უგურნო და უმეცარნო! როგორ ივიწყებთ დიდებულ დმერთებს? ვანა არ იცით, რომ მათი რისხვა, მაგ კერძო სასჯელს თქვენც გაგიერთებს?»

ჩვენს მარხვა-ლოცვას უნდა მადლობდეთ, რომ გიგზავნიან მხოლოდ იმ ერთ გველს და არა მრავალს, რომ შემოარტყან, თქვენ ჩასანთქელად, ირგვლივ მთელ სოფელს.

როგორ გაივლით ან გუნებაში, რომ ჩვენს დმერთებზედ აიღოთ ხელი და მათ საჩაცვლოდ დმერთად იწამოთ, ტანჯული, ვიდაც ნაზარეველი?

თვით სხვებისაგან მკვდარს და მის მოწაფეს სხვისი საშველი ვინ მისცათ ძალია?

აბა მოვიდეს და გამოცხადდეს ვიდაცა არის ის მაწანწალა!...

თვითქოს ესულოდ რადაცა ძაღამ ამ დროს კარები შემოამგვკრია და გამოცხადდა საუკველთაოდ იქ მოციქული წმინდა ანდრია.

ღარიბ სამოსლით მგზავრად ჩაცმული, არ ბრწყინავს ძვირფას სამკაულებით: ხელში უპურია ხატი ღვთის-მშობლის, თავ-ქუდ მოხდილსა, ფეხზედ ქაღმებით.

მშვენიერისა სახის სიმშვიდე, ციურის ძაღლის გამომეტყველი და მის თვალების სიბრძნისა სიღრმე, სარწმუნებელი და უეჭველი.

მჭვრეტელს ხიბლავენ უნებლიეთად უცნაურისა რადაც ძაღლითა და სოფლის დეღვით, ურვილსა სუფსა ანუგებებენ მომავალითა.

შეერთა ქერუმი და ახად მოსუფს ვერ გაუმართა კრებულმა თვალი; გაკვირდა კრი და იმავე დროს მის წინ დაემხო თვით დედოფალი.

და შეევედრა: «გეტუობა რომ ხარ ამ ქვეყნიურად დიდი მკურნალი და გამოცოცხლე ეს მკვდარი! მაზე გამოიჩინე ეგ შენი ძალი.»

და სასუიდეფლსა რასაც კი მომთხოვ შესაძლებელსა ამა სოფელიურს მეც აგისრულებ სიამოვნებით, ამაზედ სიტყვას გაძლევე დედოფლურს!»

«საბრალო დედავ! სთქვა მოციქულმა— მე, ჩემდა თავად, არა მაქვს ძალი ღმ ქვეყნიურად იმას ვასრულებ, რასაც მიბრძანებს მადლით უფალი.»

ის რომელმაც სთქვა: «თუ უეჭველი გაცსა გულში აქვს სასოებაო, მაშინ იმისის სიტყვა სურვილით მაღალი მთებიც აიძრებაო.»

აი ეს არის იმისი დედა წმინდა მარიამ ქალწულ-მშობელი ღმ ვინც იწამებს იმის ძეს დმერთად, მისი ძლიერი შუამდგომელი».

*) ის. «მწყემსი» № 9, 1892 წ.

გადინარხარა ქურუმ-მთავარმა
 ღმ დამიძახა: თქვენი «მკურნალი,
 როგორც ეტყობა ღაპარაკიდან,
 ან გიჟი არის ღმ ანუ მთვრალი:

თვარა ამ სიტყვებს განა იტყოდა
 ადამიანი გონება მრთელი?
 უურს როგორ უგდებთ? არ გეკადრებათ!..
 გააგდეთ კარში ვიდაც სულელი!..

ვსთქვათ, რომ დედოფალს უბედურებამ
 ნადვლით ღმ შხამით მოურწყო ვნება
 ღმ შეურყია მცირე რამ ხნობით
 საქვემდებარო ჭკუა-გონება,

მაგრამ თქვენ მაინც დარბაისლებო,
 როგორ იწამეთ გლახის სიტყვები
 ღმ საოარგულო ჩვენის დმერთების
 ასმინეთ უურთა საზარი ხმები,

მისი ვინც ასე შეუპოვრობით
 არაფრად აგდებს ჩვენს ძლიერ დმერთებს
 ღმ მათ სასაცვლოდ გვირდება იმ დმერთს
 რომელიც ვითომც, მთებს ათამაშებს.

ხა! ხა! ხა! ხა! ხა!.. თუ სხვებს აცოცხლებს,
 თვითონ რად მოკვდა სხვისგან ტანჯული?
 ღმ ან ღარბად ასე რად დადის
 მისი მოწაფე ღმ მოციქული?»

სთქვა მოციქულმა: «ვინცა შენსავით
 გადაყოლია უკუდმართ-ვნებას,
 ის ვერცა გრძნობით და ვერც გონებით
 ვეფარ მისწვდება დვთიურ გონებას,

ძე დმრთისა, ქვეყნად მოვლინებული,
 ჩემი მოძღვარი, ნაზარეველი
 სამსხვერპლოდ მთელის კაცობრობის,
 თვისის უმანკო სისხლის მთხვეელი,

წმინდა საკურთხად წინა განძრახვით
 მისათვის იყო ის მოვლინილი,
 რომ თვის სიკვდილით მას დაეთრგუნვა
 სამარადისოდ ჩვენი სიკვდილი!

ამაღლდა ზეცად ღმ მოწაფეთა
 სამოციქულო გადმოგვცა მცნება,
 რომლის ძალითაც კერპთ-მსახურება
 ისე გაქრება ვითა ოცნება“.

სადმრთო გაბრძნობით მოსაუბრესა,
 შესჩერებიან გაკვირვებული:
 თუმცა გონება მათი ვერა სჭრის,
 მაგრამ სიმართლეს გრძნობს მაინც გული.

ღმ დედოფალიც წმინდა მოციქულს
 შეჭვედრის მაღალ ხელ-აპურობილი
 ღმ ეუბნება: «ვიწამებ შენ დმერთს
 თუ გაცოცხლდება ეს ჩემი შვილი!»

«ჩვენც თანახმა ვართ! კარგი სიტყვაა!»
 — დაცინვით ანობს ქურუმ-მთავარი —
 „აჰა ბურთვი ღმ ჰა მოედანი!..

ჰე მაგის ძალა ღმ აჰა მკვდარი!
 თუ გაცოცხლებს, მაშინ ვიწამებთ
 ღმ აფვიარებთ იმ ნაზარეველს,
 ღმ თუ ვერა ღმ, მაშინ ეგ თვითონ
 უნდა მიეცეს მსხვერპლად ბუა-გველს!»

— «მაშ გამეცალეთ! სთქვა მოციქულმა —
 ნუდა დარჩებით აქ ნურცა ერთი!..
 დედაც გავიდეს!.. მართო დავრჩები
 ღმ მომიმართავს ხელს ჩემი დმერთი!»

გადის კრებული ღმ მკვდართან მართო
 რჩება ანდრია, ადეღვებული;
 რადაც უცნაურ ღმ უჩვეულო
 სასოებითა ევსება გული.

იმსჭვავლის მისი მთელი არსება
 ციურის ძალით, სახე მდეღვარებს
 ღმ თვალებს რადაც დვთიურის ცეცხლით
 მთაგონებულად ის აელვარებს.

ასვენებს ხატს ღმ მის წინ მეხლ-მოყრით,
 გულში მძრახველი, სდგას ის მდუმარე
 ღმ სვეტაკ წვერებს ვით აიაზმა,
 ზე ესურება ცრემლი მდუღარე.

თვალწინ ეხატვის დიდი მოძღვარი,
 სოფლიდან სოფლად სიმდაბლით მსვლელი
 ღმ ხშირად წიად იორდანისა
 უკვდავებისა მქადაგებელი.

იგონებს: ქვეყნად მის მოვლინებას
 ხორციელ ვნებას, ზე ამაღლებას
 ღმ შემდეგ მისთა მოციქულთადმი
 მინიჭებულსა მაღალ უფლებას.

მით აღი სადმრთო ძლიერებისა
 სრულად უგარგავს ხორციულ ეჭვებს;
 შუამდგომლობას სთხოვს უოვლად წმინდას
 ღმ სასწაულსაც მისგან სასოებს.

მიდის ცხედართან ღმ დვთის-მშობლის ხატს
 ათრთოღებული ადებს სახეზე;
 ხელს ჰკიდებს მკვდარს ღმ თანავე სცდილობს,
 წამოაყენოს როგორმე ზეზე.

ღ აჰ!.. ჰოი საკვირველებავ
მკვდარი ინძრევა, თვალებსაც ახელს
ღ ჯერ-უფერულ შემერთაფლ სახეზედ
გამოსარკვევად ნელა ისვამს ნელს.

ერთი შეკრთომა შეკრთა ანდრია,
მაგრამ მოეგო ისევ გონებას
ღ მადღოს სწირავდა მისის მაცხოვრის
მიუწთომელსა მადღოსა ნებას.

წამოჯდა მკვდარი, მიმოიხედა
ღ სთქვა: «რა ტბიფი იყო ეს ძიფი,
შენ ვინ ხარ, რომ აქ თავზედ მადგენარ?
არ უნდა იყო ამ ქვეყნის შვიფი?»

ღიან, მგზავრად ვარ თქვენში მოსუფი
უცხო ტომის ღ უცხო ქვეყნეფი;
იქედამა ვარ, სადაც ჯვარს აცვეს
დმერთი იესო ნაზარევეფი.

ის იყო ჩემი დიდი მოძღვარი
მე მის მოწათე ღ მოციქუფი
ღ აღდგინება შენებრივ მკვდართა
მისგან მადფით მაქვს მონიჭებუფი.

როგორ თუ „მკვდართა“ განა მე ვიყავ
მკვდარი ღ შენ კი მე აღმადგინე!..
არა, მე მახსოვს, რომ ერთხელ უცხად
გრძნობა დავჭკარგე და დავიძინე.

კიდეც ეგ არის კაცის სიკვდიფი,
მაგით თავდება ჩვენი სოფეფი
და თუ შენ დმერთი არ შეგწეოდა
დღეს მოგეფლოდა საფულავი ბნეფი.

აი ეს არის დღეს შენი მხსნეფი
მის ძის წინამე შეამდგომეფი.
დღეაა ღვთისა და ამის ძეა
ძე ღვთისა ქრისტე ნაზარევეფი.

თვით დედოფალმა ის აღიარა;
სამარადისოდ იწამა დმერთად
და მანაც მკვდრეფით შენ აღგადგინა
მის ძლიერების ერთ მაგაფითად.

იწამე შენცა და მოგენიჭოს
ამიერთიამ მადფი უფლისა:
იქ ნეტარება სამარადისო
და სინარუფი ამა სოფლისა.

ესმის სიტუვები, თუმცა ჯერ კიდეც
ვერ არკვევს აზრებს უფლისა წეფი,
მაგრამ რადაცა მას უჩვეულო
სიტუბოებითა ევსება გუფი.

და ნიშნად მეტის ნეტარებისა
ცრემლებს ღვრის გრძნობით, ვედარ იღებს ხმას
და მოციქუფსა ასე შეუერებს
როგორც დამხსნეფს და საკუთარ მამას.

ნმაურობაა, გარეთ ჰყვირიან:
«რადღას გვიანობს მოციქუფიო!
დრო არის ანღა რომ დავგანახვოს
თუ შეუძლია სასწაუფიო».

მაშინ ვავიდა მათთან ანდრია
და გაიყვანა თან უფლის წეფი:
შეშინდა ერი, და ძირს დაემხო
თავგანის ცემით, ზარდაცემუფი.

შეჭკვივლა დედამ და მიაშურა,
გუფში ჩაიგრა გიუერად შვიფი
და მომეტებუფ სინარუფით
გუფ მოსაოზნი იწეო ტირიფი.

ქურუმთ-მთავარმა, რა დაინანა
ძირს დამნობიფი შემერთაფი ერი,
რომ თავის-თავი გადაერჩინა,
ძირს ემნობოდა თვითონც, ცბიერი.

დღეებმაც ერთხმად დასძახეს გრძნობით:
„გურთხეფ იუოს წმინდა ანდრია!..
ღ ის ძლიერი მისი მოძღვარი,
რომეფსაც სისნლი ჩვენთვის უღვრია!»

დმერთი ის არის, რომეფიც ქვეყნად
ამგვარად აჩენს დიდ სასწაუფებს
და არა ისა, რომეფიც ჩვენგან
მხსვერპლად თნოეფლობს უმანგო შვიფებს!..

დღედაგაცების ამგვარ სიტუვებმა
მამაკაცებიც მოიყვანეს გონს;
დაიგრიალა ერთ პირად ერმა
და მიაშურა კერპების ბომონს.

უარჰყო მან ის, რაც წინათ სწამდა
უშიშრად მედგრად შეფეწა კარი
და სადაც ძვეფი კერპები იდგენ,
იქვე ამართა მან წმინდა ჯვარი.

აკაკია.

ახალი ამბები და შენიშვნები

მაისის 24, დღით კვირას, დ. ყვირილაში დიდის ამბით აკურთხეს სამეურნეო ბალი და საფილოქსერო სადგური. კურთხევა შესრულა დეკ. დ. ლამბაშიძემ, ბალის და საფილოქსერო სადგურის კურთხევას დაესწრო მაზრის ყველა მეუფროსენი და მრავალი ხალხი, დაწერილებითი ცნობა ამ კურთხევისა შემდეგ ნომერში იქნება.

* *

მორმეტი წლის ბლალაჩინობის თანამდებობაზე სამსახურისათვის უმაღლესად დაჯილდოებულ იქმნა ანნას მესამე ხარისხის ჯვრით გუოია-სამეგრელოს ეპარქიის ბლალაჩინი მღვდელი იქეთიმე კალანდარი-შვილი.

* *

უმაღლესად დაჯილდოებულ იქმნა განსხვავებული და სასარგებლო სამსახურისათვის წმ. სტანისლავის მესამე ხარისხის ორდენით ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ინსპექტორი ბ. ივანე დავითის ძე გაფრინდა შვილი.

* *

გარდაცვალებული ბლალაჩინი დეკანოზის იოანნე აბაშიძის მაგიერ საჩხერის საბლალაჩინო მაზრაში დაინიშნა ბლალაჩინად სემინარიის სტუდენტი მღვდელი აბესალომ ჩაჩანიძე.

ბლალაჩინის ოქროპირ კაჭახიძის მაგიერ, რომელიც თავის სურვილით დათხოვნილ იქმნა, დაინიშნა სტუდენტი სემინარიისა მღვდელი იუსტინე მომპორია.

* *

ჩვენ გვითხრეს, რომ მამა დეკანოზ სამსონ ანჯაფარიძეს თავი დაუწებებია ბლალაჩინობის თანამდებობისათვის. ცოტა ხანში მრევლსაც სტოებს და მონასტერში მიდისო. ჭეშმარიტად სამწუხარო არის ისეთი მტკიცე, პატიოსანი ხასიათის, სწავლა-მეცნიერების მოყვარული პირის მოკლება, როგორც იყო იგი მისდამი რწმუნებული საბლალაჩინო სამღვდლოებისა და საზოგადოებისათვის. იმედია, მამა კ. ბერაძე, რომელიც მის ყოვლად უსამღვდლოესობას გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსს ბრიგარის დაუნიშნავს მ.

დეკ. ანჯაფარიძის ადგილზე ბლალაჩინად, მამა ანჯაფარიძის კვალს მიყვება და იმ პატივს და სიყვარულს დაიმსახურებს მთელი საზოგადოებისაგან, რაც დაიმსახურა მისმა მოადგილემ.

დავით ადმაშენებელის სამღვდლოებს განსახვავებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინეს კუბოს მოსახლებულ ფულების შესაკრებლად კარგი ხანია ვაგზავნილია მის ყოვლად უსამღვდლოესობის, იმერეთის ეპისკოპოსის ვაბრიელის ნება-დართვით იმერეთის ეპარქიაში მოწამეთის მონასტრის მღვდელ-მონაზონი მამა ვესევეი. დღეს ჩვენ მივიღეთ მამა ვესევისაგან დაბა ყვირილაში შეკრებილი ფული 53 მანეთი.

ამავე დანიშნულებისათვის ჩვენ მივიღეთ ქუთაისის საზინადრის ბ. ს. ჩაჩკიანისაგან 24 მანეთი და 31 გ., რომელიც მას შეუკრებია საზინაში მოსამსახურე და სხვა კეთილ-მნებულ ზიარტაგან. ამ ფულების დღემდის იყო 397 მან. 39 გ. ესლა აკას 474 მან. 70 გ.

* *

სოფ. ზედა-მალაკის მაცხოვრის ფერისცვალების ეკკლ. კრებული და მრევლი გულითადს მადლობას უცხადებს შემდეგ პირთ, რომელთაც ზემო აღნიშნული ეკკლესისათვის შეუწირავსთ სხვა-და-სხვა ნივთები:

ქნ. ეფროსინა წულუკიძის ასულს, თავადის ბაგრატ ნიჟარაძის, მქერიეს, კენინა ელენა ნიჟარაძის ასულს, თ. აკაკი ნიჟარაძის მეუღლას, ვაჭარს გიორგი თომას ძეს ტყეშელაშვილს, გლეხს ევთიმე ფესტენიძის მეუღლას სალომე მოსეშვილის ასულს, ვაჭარს სევერიან გვითავას, გლეხს ივლიანე გვითავას და გლეხის როსტომ ფაჩუაშვილის მქერიეს ნინო ლაჭყვიანი ასულს. პირველმა შემოსა ტრაპეზი ფარჩითა, რომელიც დაჯდა 25 მ., მეორემ შემოსწირა ხატი მაცხოვრისა ვერცხლის რამკით, ღირებული 12 მ., მესამემ ტაკუცი ვერცხლისა ოქროთი დაფერილი, და ლამაზი ფრაჟისა ოქროთი დაფერილი, ღირებული 12 მ., მეოთხემ გააკეთა კრილოსი, დიდის სამწიგნობროზე შაფით კარგის ხელოვნებისა, ღირებული 30 მ., მეხუთემ 12 საუფლო ხატი თავის ანალოგიათ, ღირ. 25 მ., მეექვსემ შემოსწირა საიახზე, ღირებული 12 მანეთად, მეშვიდემ გააკეთებინა გარდამოხსნის კუბო, ღირებული 25 მანეთად.

ღ ა რ ი ბ ე ბ ა

მხედველობის დაცვასა და თვალვან მოვლაზე.

(გაგრძელება *)

§ 46. აგებულობის საერთო სიმრთელე თვალის სისადესა და სიმრთელესაც დაეყუბა ხოლმე. შენიშნულია, რომ ბეცობა ყველაზედ უმალ უზნდება სუსტს, სისხლ ნაკლებ, ღუნეს, ტანში შეკრულობით ავადმყოფს ბავშვებს. ამიტომაც ბეცობისთვის საზოგადოდ დიდებისთვისაც და პატარებისთვისაც მიუცილებლათ საჭიროა ზრუნვა სხეულის განვითარებაზე: მუდამი რიგისებური გიმნასტიკური ვარჯიშობა, ხშირათ წმინდა ჰაერზედ მოძრაობა კარგი, ნოყირი (ხორცეული) საზრდო, ცივი საჭმელები, — ესენი მოუტანენ მათ დიდს განუზომელ სარგებლობას და მოხმარებიან ბეცობის შეყენებას. სასარგებლოა აგრეთვე, ყოველ დღე, დილა-სალამოს, ხანგრძლივით (ხუთიოდე წამს) თვალების ბანვა გრილის (არც ძალიან ცივის) წყლით (თვალის გრილება).

უნდა გახსოვდეთ აგრეთვე, რომ ვიწრო საყელოებს, მოჭერილ კარსტებს აქვსთ მანე ვავლენა თვალებზედ, გამოიწვევენ რა მათში სისხლის შეჩერებას.

§ 47. ბეცობას გარდა სათვალებს უნიშნენ რამდენადმე შესამჩნევ შორსმხედველობისათვის, ე. ი. ისეთი სატკივრისთვის, როცა თვალი კარგათ იხედება შორს და ცუდათ — ახლოს. მხოლოთ, შორსმხედველობისთვის სათვალეები სრულებით სხვაგვარის მოწყობილობისაა; იგიც, აგრეთვე, ექიმს უნდა დაანიშნო. შორს მხედველობისთვის, თუ სათვალეები საჭიროა, იმისი ნიშანი ის არის, რომ მეცადინეობაში თვალი მალე იღალეება; თვალეებში მალე გრძნობ ზვას, ჩხვრას, ტკივილს; ეს გრძნობა ვრცეოდება თვალეების ახლო-მახლოს, შუბლში და საფეთქლებში; ასოები ბრუნდათ მოჩანან, ინარებიან და შემდეგ სრულიად უჩინარდებიან. ცოტა დასვენების შემდეგ კითხვა ხელახლავ შეიძლება, მაგრამ მას უკან ისევ იწყება იგივე გრძნობები და ასოების აბლანდეა.

§ 48. შინაური ექიმობა იმას კი არ ქვია, რომ თვალეები დააჩიჩქიანო სხვა-და-სხვანაირის სამზარეუ-

ლო ნათხუზნით, არამედ, პირიქით, იგი უნდა შეინახო მტკიცე სისუფთავით. ეს არის საუკეთესო შემწეობა და დანმარება ექიმისა.

ტკივანი თვალეები უნდა ამოსწმინდო ან დახვეწილის (გიგროსკოპიულის) ბამბით (აფთეკებშია), ან ძალიან სუფთა ტილოთი; ჭუჭყიანი ცხვირ-მანდილი არამც და არამც არ უნდა მიაკარო თვალეებს.

§ 49. სხვა-და-სხვანაირ თვალეების ანთების დროს ჩირქს, უმეტესად თხელ ჩირქს გადამდები თვისება აქვს: იგი რომ მთელს თვალს მოხედეს, იქაც გააჩენს იმისთანასვე ანუ მსგავს ანთებას. ამიტომაც საუჯობოსთა სიფრთხილისათვის, ყოველგვარს თვალთვან გამონადენ ჩირქს ისე უყურებდე, როგორც გადამდებს. ამისთანა შემთხვევაში უნდა მიიღო შემდეგი ღონისძიება: ავადმყოფს უნდა ჰქონდეს პირისათვის სხვა პირსახოცი, ცხვირისათვის — სხვა ცხვირსახოცი და სხვა; იგი თუ მარტო არ წევბა, მაგალ. რამდენიმე ბავში ერთად, მაშინ თვალტკივანი უნდა გააცალკეო. ამისთანა ავადმყოფების მომვლედი, ხშირად უნდა საპნით იბანდეს ხელებს, რათა სნეულება მრთელ თვალეებზე არ გადიტანოს.

§ 50. მიუცილებლათ საჭიროა აგრეთვე გაფრთხილება, რომ თვალში არ მოხედეს რამე ვამაბღეწებელი წიფთიერება ანუ ხიწვი ჰაერიოვან ატანილი ამიტომაც იმ პირებმა, ვინც ცხვრობს მტვერიან ადგილებში (მაგ. საქვანახშირეში, სამარგანეცეში და მისთანებში) და რომელთაც უთუოდ თვალეები დასუსტებული აქვთ, — უნდა რამდენჯერმე დღეში თვალეები ამოიბანონ სუფთა წყლით და ატარონ დამფარავი სათვალეები ექიმის გამორჩევით.

V. თვალეების ზეგავით ავადმყოფობაზე.

ახალ-დაბადებულთა თვალეების ჩირქიანი ანთება, ბავშვების თვალის ტკივილი წითელასა და ყვავილს შემდეგ. დურბლის ანთებები. წულული და დაშავება თვალისა. გაციებით ავადმყოფობა თვალისა (კუთების დამბლა). თვალეების ტკივილი ღვინისა, თუთუნისა და ათამანგისაგან. კატარაქტა (თვალის ფრჩხილი) და გლაუკომა ტრაქომა“.

§ 51. რა კი ჩამოვთვალეთ თვალეების მოვლის საზოგადო წესები, ახლა კერძოთაც ესთქვათ რამდენიმე სიტყვა თვალეების უმთავრეს ავადმყოფობაზე, რომლებიც თან სდევს სხვა-და-სხვა ასაკს.

§ 52. არის კიდევ ერთი მხედველობის ცვლილება, რომელიც თხოულობს სათვალეებს. ეს არის*

*) იხ. «მწვემსი» № 9.

ეგრეთ წოდებული «მოხუცებულობის შორხნდევლობა».

ხანში შესვლისათნავე, ე. ი. 40—45 წლიდგან ყველას ეწყება ნაკლები მხედველობა ახლოს, თუმცა ამასთანავე მათ შორხ-მხედველობა თითქმის იგრევე უჭირსთ, როგორც უწინ. ამ ასაკში შესრულებს კითხვა შეუძლიათ კი, მხოლოდ წიგნს ძალიან შორხ იკავებენ თავის უკან ოდნავ გადაწევით. თვალეში, ამას გარდა, იწყება იგივე დაღალულობა მეცადინეობაში, როგორც აწერილია წინა მუხლში. აღნიშნული ცვლილება აგრე რიგათ საშიშარი არ არის, რათგანაც 1) იმის გასწორება ძალიან ადვილია შესაფერისი სათვალეებით, რომელიც იხმარება მხოლოდ მეცადინეობაში, და 2) იგი, არსებითად, ავადმყოფობა როდია, —ეს საზოგადო ხედრია ადამიანებისა. მაგრამ სათვალეების უხმარულობა ამისთანა დროს, როგორც ზოგიერთი შერებიან თვალეების დაზიანების შიშით, სრულიადაც არ არის კეთილ-გონიერება: სათვალეები თვალს არ აფუჭებს და უიმისოთ კი კაცი ტყუილ-უბრალოთ საქმეს იჭირებს მეცადინეობაში.

§ 49. ბეკობას გარდა, თვალეებს, თუ კარგათ არ მოუარე, შეიძლება სხვა რამ სატკივარიც შეხედეს. მათგან ყველაზედ უფრო საშიშარია ანთება სხვა-და-ფორმისა, რომელთა საზოგადო ნიშანია, უფრო ხშირათ თვალეების სიწითლე, ცრემლევა, სინათლის ფრთხობა.

ამისთანა შემთხვევაში ყველაზედ უმჯობესია ექიმს მიმართო და, რაც შეიძლება, საჩქაროთ; უნდა გახსოვდეს, რომ თვალის ტკივილის დროს თვითეული წამი ძვირად საღირალია.

§ 50. თავის დღეში არ უნდა უაქიმოთ თვალეებს შინაურის საშუალებით: რძეს, კვერცხის ცილს, შაქარს, პილილს, შაბს კვერცხის ცილაში არეულს, ლუჯრ ქვას (შაბიბანს) თხნილათ და მისთანებს ძალიან ხშირათ ხმარობენ ყოველგვარ სატკივრისთვის ერთგვარათ, და ძალიან ხშირათ აფუჭებენ თვალეებს ისე, რომ მათი გასწორება აღარათრით შეიძლება. მარტო ის უნდა იფიქრო, რომ მაგ. რძე და კვერცხის ცილა, ქუთუთოების ნაკეცებში რომ ჩაჯდებიან, შემქაედებიან და აჩენენ ხაჭოსებურ სიღამაღეს, რის გამოც ამგვარი ექიმობა მეტად მანებელია. ჩვენ მხარეში ძალიან გავრცელებულია ქალის რძით თვალის ექიმობა, და, სიმწუხაროთ, თვითონ განათლებულ მხარეებშიაც კი *).

*) აქ კავკასიაში ძლიერ გავრცელებულია თვალის ექიმობა ქალის რძით და არა თუ უსწავლელ ხალხთა შორის, არამედ ხასწავლებთ შორისაც. ზოგიერთ სოფლებში მკითხავეები ენით ლოცვენ თვალეებს მორჩენისათვის. (!!) ამისთანა ექიმობა მანებელია ისევე თვალისათვის და, ამას გარდა შეიძლება თვალეებს დამართოს ამ ექიმობამ სხვა სნეულებაც, თუ მკითხავს სჭირს სხვა რამ ისეთი.

ახალ-დაბადებული ყმაწვილიც კი არ არის და-ცული თვალეების ავად-მყოფობისაგან; ძალიან ხშირია, რომ მას თვალეების ტკივილის ნასახი თან დაჰყვება ხოლმე: ყველაზედ უმთავრესი, უფრო ხშირი და უფრო საშიშარი ავადმყოფობა ამ ასაკში ის არის, რომელსაც ეძახიან «ახალ-დაბადებულის თვალეების ჩირქიან ანთებას». აი რა არია ეს ავადმყოფობა: დაბადების პირველ ან მეორე დღეს ყმაწვილს თვალეები აებანდებათ; ქუთუთოები ერთმანეთს მიეკვრის; წამ-წამებზე უჩნდება გამხმარი წირვლები; ყმაწვილი ძლიეს ახელს თვალეებს. შემდეგ, ავადმყოფობის მეორე-მესამე დღეს ქუთუთოებს ქვეშთგან იწყებს დენას წითელ-ყვითელი სითხე. ყმაწვილს ქუთუთოები ამ დროს უწითლდება და უსივდება. კიდევორ-სამ დღეს შემდეგ ეს შეუწყვეტლად თვალეებითგან გამომდინარე სითხე თან-და-თან სქელდება, იმღრევა, შემდეგ ყვითლდება და ჩირქს დაემსგავსება. ქუთუთოების სიშისინე გასტანს ორ კვირაზე მეტსაც, და როცა დანაბოლოს ყმაწვილი თვალეებს გამოახელს, მაშინ მშობლების გასაკვირლად გამოჩნდება, რომ თვალეებზე მას გასჩენია უშველდელი ბისტა (ღიბრი), ზოგჯერ თვალეებიც არა ჩანს: ისინი ბალღმად გამოდენილან და მიჭყუტულან.

ახლა სწულად გამოკვლეულა, რომ ეს საშინელი ავადმყოფობა ემართება ყმაწვილის თვალეებს თვითონ დაბადების დროს, თუ მხდა რომ მშობიარეს სჭირს ერთგვარი სამდგდრო ავადმყოფობა, რომელსაც უწოდებენ წესულად მწამს-ს. *) აი ამიტომ ძალიან საჭიროა, რომ დედა-კაცმა, —თუ მას ამისთანა სენი სჭირს, აღრევე, შობიარობის წინ აცნობოს ეს ნასწავლ ბებიას. ბებია კი მაშინვე, დაიბადება თუ არა ყმაწვილი, უნდა მოხანოს მას თვალეები თბილი წყლით და ჩახახას თვითეულ თვალში თრით წვეთი წყალი, რომელშიაც უნდა იყოს გახსნილი ჯოჯოხეთის ქვა, რომელიც აფთიაქში ისყიდება, მხოლოდ ექიმის რეცეპტით. ამ წამლის შიქმელება სენი აღარ მატულებს. თითქმის ყველა მშობიარეთა დამხმარებელ თვე შესაფარებში ახლა მიღებულია წესათ, და ყველა ახალ-დაბადებულებს გამოუკლებლივ უნამვენ თვალეებს ამნარი წვეთებით. ამიტომაც ამ სამშობიარო სახლებში თითქმის არაოდეს არ ნახულა თვალეების ჩირქიანი ანთება (ამ საშუალებას ჰქვია „დოქტორის კრედექს დამტკეკლი საშუალება“).

*) ამ სნეულების დროს საშოს მილიდგან სღისთ დედათა ერთხანირი თეთრი წროლი, რომელიც მოცენება თუ არა მრთელ ხორცს, მალე აღანთებს და დაჩირქებს.

საეჭვო კითხვების განმარტება.

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდად შემდეგი წერილი მღვ. რ. ჩოჩი—ვასაგან:

«მ. რ. უმორჩილესად გთხოვთ თქვენის პატივცემულის ქურნალის „მწყემსი“-ს საშუალებით განგვიმარტოთ შემდეგი საეჭვო კითხვები, რადგან ამ კითხვებს მრავალს ადგილას სხვა-და-სხვა მღვდელნი სხვანაირად ხსნიან *).

1) ვსთქვათ მღვდელმა ავადმყოფობისა გამო დიდ პარასკევს ვერ შეიძლო ათ-თორმეტის ღოცვა და გარდამოსხნის გამოსვენება და დასვენება ამბიონის დაბლა განმზადებულ სტოლზედ, მაშინ დიდს შაბათს, ცისკარზე, როგორ უნდა ასვენოს მან გარდამოსხნა და შემოუაროს ეკლესიას?

მეტი საშუალება არ არის, მან უნდა აასვენოს გარდამოსხნა ტრაპეზიდან ან თავის ადგილიდან, დაასვენოს შუა ეკლესიაში და აქედამ გაასვენოს გარეთ ეკლესიის შემოსავლელათ.

2) შტატზე ზედმიწერილ ეკლესიაში ათ-თორმეტის ღოცვას და გარდამოსხნის გამოსვენებას და დიდ შაბათს წირვას ვერ შესძლებს მღვდელი, შტატის ეკლესიაში სამსახურის მოუცლელობისაგამო. ამიტომ ამგვარ ეკლესიებში ხშირად გარეშე მღვდელს მოიწოდებენ ხოლმე საწირავად ბრწყინვალე ადგომის დღესასწაულზე, და საჭიროა თუ არა ტრაპეზზე გარდამოსხნის დასვენება? და რანაირად?

წაიკითხავს ცისკრის დაწყებამდის ჯეროვან ღოცვებს და შეაყენებს ტრაპეზში გარდამოსხნას და შემდეგ ცისკარი დაიწყება.

3) ეპარქიის მთავრობის ნება-დაურთველად შეუძლია თუ არა მღვდელს დანით გაიპარსოს თავი ან წვერი მიიშე ავად-მყოფობის დროს; ან ამისთანა მღვდელს მორჩენისთანავე შეუძლია თუ არა წირვა, თუ შემდეგ 40-ისა დღისა?

ჯერეთ ისეთი ავადმყოფობა არ აღმოუჩენიათ ექიმებს, რომ წვერის და უღელამის მოპარსვით მორჩეს სწული. ან თების დროს შეიძლება მოპარსონ თმა თავზე, მაგრამ უამისოთაც მრავალი წამალია, რომელიც თავში ან თების დროს ეხმარება. თუ ყიენა იმოგება, საჭირო არ არის თავის მოპარსვა. სწულიება თუ იქამდის მივიდა, რომ ამისთანა საშუალება შეიქნა

*) ზოგიერთები თუმცა არ რაცხვენ საჭიროდ ყველა კითხვების განმარტებას, მაგრამ, სამწუხაროდ, იმისთანა პირთა რიცხვი, რომელთათვის საჭირო არ არის ყველა კითხვების განმარტება, ძლიერ მცირენი არიან და ამისთვის ყველა საეჭვო კითხვას ავალდებუ და შემდეგ შიაც მივცემთ ადგილს ჩვენს გამოცემაში.

საჭირო, მეორე ანუ მესამე დღეს ამისთანა ავადმყოფი წირვას ვერ შეიძლებს და რომ კიდევ შეიძლოს, შესახებდავად არის იგი ცუდი, თორემ თმის უქონელობა მღვდელს წირვას არ მოუშლის. ჩვენში ექსარხოლად ყოფილს განსვენებულს მთავარ-ეპისკოპოსს პავლეს ერთი თმა არ ჰქონდა თავზე, მაგრამ ეს თმის უქონელობა მათ მეუფებას წირვას არ უშლიდა!..

4) შეუძლია თუ არა მღვდელს მარტო სწიროს მგალობლით, თუ მედავითნე არა ჰყავს?

ეს სწორედ ახირებული კითხვა არის. ერთმა ამას წინედ გვკითხა კიდევ: შეიძლება თუ არა, მღვდელმა უსეფისკოროდ სწიროსო. ეს კითხვაც სწორედ ამ კითხვის მსგავსია. თუ მედავითნე არ არის, მარტო უფალო შეგვიწყალების თქმით როგორ შეიძლება წირვის შესრულება? მადლობა ღმერთს, რომ ერთი მედავითნის მაგიერ ორ-ორს ამწყესებენ და ეს გაჭირდება, იმედია, არავეს არ შეხვდება!..

5) შეუძლია თუ არა მღვდელს დილაზე მოემზადოს საწირავად და ილოცოს ჯერ მწუხრი, შემდეგ ცისკარი, გითარცა რიგია და შემდეგ სწიროს?

არ შეიძლება. ღოცვების გარდა სხვაფორივაც უნდა იყოს შემზადებული მღვდელი საწირავად. საკმაო არ არის, რომ წირვის წინ წაიკითხოს ყველაფერი და შემდეგ სწიროს...

6) შეუძლია თუ არა მღვდელს ცისკრის ღოცვის დროს საიდუმლოდ ილოცოს თავისთვის ზიარების ღოცვა და ესრეთი აჩქარებული ღოცვა ცოდვა არის, თუ არა?

ყოველად შეუძლებელია და კანონითაც აღკრძალულია. კაცს ერთსა და იმავე დროს ორი საქმის გაკეთება არ შეუძლია და, რასაკვირველია, არც ღოცვა.

7) რამოდენიმე წლობით ღირსება ახდლიის, ან მედავითნის ადგილზე ჩამოყვანილი და დასჯილი მღვდლის, უაეთუ შემდეგ მონაწილისა ისევე მიენიჭა მას თავისი ხარისხი, ფილდოზედ ან პენსიაზედ წარდგენა შეიძლება თუ არა?

მღვდელი თუ დაისაჯა და მედავითნის თანამდებობაზე იქმნა ჩამოყვანილი, იმისი ძველი სამსახური უქმნდება. შემდეგ მონაწილისა რამდენ ხანსაც იმსახურებს, მარტო იმისი პენსია და ერთდროებითი შემწეობა ერგება. როდესაც ხელახლა იწყებს სამსახურს, შეიძლება განსხვავებული სამსახურისათვის ჯილდოც მიიღოს.

8) მიიღებან თუ არა რამოდენიმე წლობით დაუღვევნლობისაგამო უზიარებელნი და მეტრიჩესკის მოწმობის გამოძიებაზე სისხლის სამართალში ნაყოფი პირნი?

თუ კაცს ღირსება არა აქვს ჩამოხდილი, მისი მოწმად მიღება შეიძლება, მაგრამ თუ დამტკიცდა, რომ ვინმე დიდი ხნის განმამაელობაში არ ზიარებულა, წინააღმდეგს მხარეს შეუძლია არ მიიღოს იგი მოწმად.

9) როდის უნდა შეუდგეს წირვას სოფლის მღვდელი აღდგომას, როგორც ტიბიკონი უჩენს, შუალამისას, თუ როცა ხალხი შეიკრიბება, ე. ი. გათენების დროს?

სადაც როგორი ჩვეულება არის, ისე უნდა მოიქცნენ. ჩვენში, განსაკუთრებით ქალაქებში შუალამიდან იწყება ცისკარი და თან მიაყოლებენ წირვას. მოსკოვში მოსკოვის მიტროპოლიტმა ცისკარი დაიწყო შუალამის 12 საათზე და ამით გაათავა. წირვა დაიწყო დილის 7 საათზე. ტიბიკონი უჩენს წირვის აღრეგათავებას და მაინც-და-მაინც შუალამისას დაწყება მიუცილებელი არ არის. დიდ მონასტრებში წირვა შუალამიდან დაწყებული გათენებამდის არ თავდება. კიევის ლავრაში ღამისთევით ცისკარი 14 იელის 1888 წ. 5 საათზე დაიწყეს და ძლიერ გაათავეს 12 საათზე... თუ ხალხი არ იქნება ეკლესიაში, მღვდელმა ეს უნდა ულოცოს და უწიროს!...

10) აქვს თუ არა უფლება მღვდელ-მთავარს ზედმიწევრით ეკლესიაზე უადგილოდ დარჩენილი მღვდელი დანიშნოს მღვდლად, მაშინ როდესაც შტატის ეკლესიაზე სამოცი კომლის მეტი აღარ რჩება და ამ ახლად დაარსებულს კრებულთ შტატის ეკლესიის ჯამაგირიც გაუნაწილოს?

ერთ შტატთან სამრევლოში რამდენიც უნდა იყოს ზედმიწევრითი ეკლესია და რამოდენი კომლისაგანაც უნდა შედგებოდეს მრევლი, არაფის არა აქვს უფლება მეორე მღვდელი შეიყვანოს და განაწესოს ადგილობრივი მღვდლის და მრევლის უთხოველად. მონაწილეობა მღვდელმა ადგილის გამოჩენამდე უნდა მოიცადოს. ყველას შეუძლია ითხოვოს, ამის თანა უნებურად შემოსული მღვდლის გაყვანა სამრევლოდან. ერთმა მღვდელმა რომ საქმე დააშაოს, მისთვის მეორე მღვდელი რად უნდა დაისაჯოს?... მღვდელ-მთავარს აქვს უფლება სინოდის უქაზით, რომ იქ,

სადაც სამრევლოს დიდი შემოსავალი აქვს და ჯამაგირი მაგდენათ საჭირო არ არის, ღარიბი მრევლის კრებულზედ ვადიტანოს ეს ჯამაგირი, თუმცა კი ეს მოუხერხებლად მიიჩნიათ ჯერ-ჯერობით ყველგან, მაგრამ ის უქაზი კი, რომლითაც შტატის მღვდლებს ჯამაგირი ერთმეოდეს და მონაწილეულ შტატ-გარეთ მღვდლებს ეძლეოდეს, არც გამოსულა და არც გამოვა.

11) საჭიროა თუ არა, რომ მიცვალებულის ტარილზე მღვდელმა ფილონ-შემოსილმა ყოველ მომტირალ პირობაში?

მომტირალი ვინც უნდა იყოს, არა თუ კმევის ღირსია, არამედ დიდი განკიცხვას. ეს საქციელი ცხადად ამტკიცებს, რომ ჩვენი მოძმენი ვერ ასრულებენ თავიანთ დიდ მოვალეობას რიგისამებრ. რიგია გარდაცვალებულს უკმონ და ცოცხალსაც ლოცვის დროს და ჩვენებური ფარისევლური ტირილი ლოცვა არის! განა შეიძლება ამისთანა სულელური ჩვეულება კიდევ კმევით შევამკოთ? აი ამისთანა ცუდი ზნე და ჩვეულებების მოსახპობლად იყო კარგი ჩვენ მღვდელ-მთავართა კრება, რომელიც ჩვენს ეკლესიას ქათალიკოსების დროს სჩევიდა, მაგრამ დღეს სულ სხვა საქმეებზედ ფიქრობენ ჩვენი მოძმენი და საზოგადოებაც.

12) ეკლესიის კურონების შემდეგ რომ ტრაპეზი ზომავდ დაბადი აღმოჩნდეს, მღვდელს შეუძლია თუ არა, თვით მნებელობით აღაძალოს ტრაპეზი. ამ შემთხვევაში საჭირო ხომ არ იქნება ამ ტრაპეზის ხელ-ახლად კურონება მღვდელ-მთავრის გინამისის განკარგულებით მღვდლისაგან?

ტრაპეზი აძაღდება, თუ დამდაბლდება, უკუროთხად ძასხედ არ იწირება. ამ შემთხვევაში მღვდელ-მთავრის ნება-დართვა და კურონების მიღებაც მიუცილებელია. ამის ტიბიკონი ცხადია ყველასათვის.